

Што због недовољног степена развијености унутарпартијске демократије, што због психолошких портрета страначких елита и вођа, сукоби у врховима политичких странака воде ка формирању нових странака и повећању ионако великог броја политичких субјеката. Историја српске политике од деведесетих наовамо обилује примерима који потврђују наведено правило. Почев од сукоба у ДС-у, из кога су израсле многе странке, од мало утицајне СЛС-а, преко утицајног ДСС, посебно након 5. октобра, све до политички и медијски донекле утицајног ЛДП-а. Не треба заборавити сукобе у СПС-у, као и немале сукобе у СПО-у (настали Нова Србија, СДПО), који су – премда сваки на свој начин разрешени – такође несумњиве потврде наведеног неписаног правила у српској политици.

Ма колико лично многим поменутих унутарстраначким сукобима, потоњи сукоб међу радикалима има своју специфичност како с обзиром на позиције непосредних актера, тако и у погледу вероватних исхода. У средишту сукоба међу радикалима налазе се неприкосновени идеолошки лидер ове странке, хашки оптуженик, др Војислав Шешељ и његови први сарадници, дојучерашњи заменик председника странке Томислав Николић и сада већ бивши секретар СРС-а Александар Вучић.

Концентрација сукоба око кључних личности странке у тренутку када је лидер партије (Шешељ) лишен фактичке могућности да води странку и заступа њене ставове у јавности разликује радикалску унутарпартијску свађу од сличних страсних политичких спорења у другим странкама. Политичко-медијски рат на релацији Шешељ–Николић, вођен уз значајно посредовање и асистенцију Шешељевић лојалиста у СРС-у, на крају је приморао Николића да, заједно са Вучићем и мањим бројем функционера СРС-а, формира Српску напредну странку.

Зашто се чини да је наведена чињеница о начину вођења „рата“ између Шешеља и Николића важна? Зато што је баш на основу ње могуће проценити будућу позиционираност и шансе обеју странака на политичкој сцени у Србији. Иако су политичка истраживања „фотографије тренутка“ из којих не треба извлачити несумњиве, већ само вероватне закључке, недавна сондажа јавног мњења агенције „Стратешки маркетинг“ показала је да је популарност Николићевих и Вучићевих напредњака скоро троструко већа од Шешељевић радикала (однос 21 одсто подршке СНС-у према 7,2 одсто подршке СРС-у, преузето из интервјуа Александра Вучића недељнику НИН, бр. 3015, стр. 20). Расцеп у радикалима, дакле, одвија се у духу специфичне страначко-јавномњењске асиметрије.

И док је страначка елита СРС-а показала убедљиву лојалност лидеру Војиславу Шешељу, дотле тенденције у бирачком телу указују на значајну предност Николићевих напредњака над СРС-ом. Обе чињенице могу се интерпретирати како из хоризонта преовлађујућег хабитуса страначких елита, тако и из перспективе потоњих изборних изјашњавања.

Наиме, доминантни политичко-културолошки образац партијског организовања ослоњен је на беспоговорно поштовање и лојалност страначком вођи. У овом морално-психолошком кључу објашњива је већинска подршка страначке елите Шешељу и пораз Николићеве струје. Лојалност Шешељу није само омогућила учвршћивање страначких политичко-идеолошких догми српског национализма у шешељевској верзији, већ је оданост вођи, такође, омогућила излазак у први план функционера и функционерки СРС-а који су протеклих година били у сенци Николића, Вучића и Маје Гојковић, која је, пре поменуте двојице, напустила радикалско јато.

Премда владајући унутарстраначки политичко-културолошки хабитус интерпретира Шешељев тријумф унутар партије, јасно је да су промена стила политичке комуникације, стечена популарност и континуитет добрих резултата на председничким изборима и изборима за град Београд разлози који могу објаснити примат Николића и Вучића над СРС-ом. Управо ова чињеница највише може да забрине Шешеља и његову партију. Николић и Вучић су вишеструко медијски и политички верзиранији и популарнији у бирачком телу од Шешељевих лојалиста у земљи. Ако се овоме придода и наклоност политичке конкуренције радикала стварању Николићеве партије, онда је јасно да СНС може значајно умањити рејтинг и политичку моћ СРС-а. Такође, велики проблем за СРС може представљати тврдокорно инсистирање на политичкој догми о Великој Србији, која се вербално готово непрекидно саопштава, а која је на граници политичке провокације и инцидента. Уз то ваља приметити да не само што је, идеолошки посматрано, прича о Великој Србији непримерена друштвено-историјском тренутку, већ је у практиковању ове медијско-политичке стратегије Шешељ дефинитивно ненадмашан. Наставе ли опонашање вође, у духу већ помињаног дискурса увреда и клевета, Шешељеви следбеници би могли СРС да начине заштитником мањег дела социјално економских губитника транзиције и политичким представником интелектуалног пролетаријата блиског маргиналним десничарским групама. Упркос прилично вероватној могућности губитка утицаја у бирачком телу, у главама и срцима правоверних шешељеваца живи нада да ће идеолошки правовернија СРС остати стожер опозиционог деловања и ексклузивни заштитник српских државних и националних интереса.

Ипак, треба имати у виду и следеће: несумњиви политички потенцијал СНС да доведе у питање популарност радикала није гаранција да ће ова странка лако и брзо доћи у позицију да политичку сцену у Србији учини биполарном. Наиме, СНС ће морати да се избори са питањем властитог политичко-идеолошког идентитета на десници и политичкој сцени уопште. Идеолошко-политички профил СНС, по свему судећи, базираће се на предизборним програмима Томислава Николића и Александра Вучића на изборима за Скупштину града Београда. Дакле, фокус на национално-државном дискурсу, са акцентом на сарадњу са Русијом, али и ЕУ, у случају да призна КиМ као интегрални део Србије, прича о социјалним разликама изазваним транзицијом, зачињена

снажним реторичким ефектом који се односи на резолутну борбу, у прилог борби против корупције као облика друштвеног зла, повремена денунцијација политичких противника, по која тешка реч на суседе Србије (чисто да СНС у потпуности не одустане од бирача СРС-а) и кокетирање са могућношћу сарадње са ДС-ом не би ли се побољшао имиџ странке у очима не много пријатељски наклоњене капиларне јавности. Полазећи од наведеног описа идеолошко-политичког профила СНС-а, разлике у односу на СРС више су у домену политичке тактике и медијске презентације, док по садржини њихов програм није нарочито еволуирао. Сличан политичко-идеолошки профил СРС-у и СНС-у показује и Коштуничин ДСС и Илићева Нова Србија, те се основано поставља питање како ће СНС истаћи своју политичко-идеолошку различитост мимо персоналних разлика између два Војислава, Томислава, Александра и Веље.

Практиковање политике са високим амбицијама, што је наум напредњака, захтева организациону структуру, упориште у медијима и немале финансије. Све побројано није нужно недостижно, али може у битнијој мери учинити неизвесним остварење високо постављених амбиција, посебно у актуелним околностима, када ни власти, ни економској елити, ни међународној заједници није нарочито стало до политике СНС-а која би – судећи по изјавама њених лидера – требало да личи на средњи пут између Коштуничине салонске деснице и њеног разбарушеног популистичког близанца оличеног у СРС-у.

Мимо еуфоричне приче о снази СНС-а и наума да се политичка сцена учини биполарном, јасно је да вође напредњака знају да их очекује исцрпљујућа борба за „место под сунцем“ на политичком тржишту у Србији. Као и код сваке странке која је у настајању, постоји видљива осцилација између вербално испољеног ентузијазма за „новим политичким почетком“ и сазнања о опорим чињеницама политичко-социјалног живота, унутар кога ће странка водити политичку борбу.

Сукоб у СРС-у, чији се званични крај очекује одржавањем Оснивачке скупштине Српске напредне странке 21. октобра, имаће значајне учинке на односе снага на политичкој сцени.

Власт ће бити оснажена чињеницом да се опозиција бави собом, уз пропратне сукобе у јавности који иритирају њене присталице и тупе оштрицу критике у Скупштини и шире. Истовремено, десни пол политичког спектра бројчано ће бити повећан и оптерећен персонално-политичким и медијским сукобима политичара сличне или готово идентичне оријентације. Последица овога су умањене шансе за успостављање сарадње и заједничког акционог плана опозиције. Такође, идеолошко-политичка конфузија, настала великим бројем партија које шаљу исту поруку бирачком телу, стварне бираче чини потенцијално конфузним у политичком расуђивању и опредељењу.

Не треба посебно истицати да постојање слабе опозиције у земљи крхке либерално-демократске традиције и праксе не води напретку демократског политичког процеса. Ипак, ако се испуни обећање елита СНС-а о успостављању пристојније и толерантније комуникације са осталим странкама, могло би доћи до пацификације постојећих идеолошко-политичких сукоба између еврореформског и националног блока на политичкој сцени у Србији. Управо умиревање често узаврелих политичких страсти у постојећим политичким околностима одговара тежини и озбиљности проблема са којима

Пише: Дејан Вук Станковић
понедељак, 20 октобар 2008 16:01

се дуго суочава наше друштво и држава.

Тежина и озбиљност проблема који у континуитету оптерећују Србију политичаре свих оријентација позивају и наводе на разум, одговорност, толеранцију уз претпостављени минимум заједништва. Апел за мирније тонове у политичкој комуникацији, спремност да се за практично боримо јесте нови квалитет страначке цене, а вероватно и сигуран будући политички поен за протагонисте умереног политичког става.